ATV de pioniers

pioniersnieuws

VOORJAAR 2026

NIEUWSBRIEF VOOR LEDEN VAN ATV DE PIONIERS

Amateurtuindersvereniging de Pioniers

Bezoekadres:
Kögllaan 30, 3571 PZ Utrecht
secretaris@depioniers.nl
www.depioniers.nl

Postadres:
Postbus 13017,
3507 LA Utrecht

Redactie: Evelien Pullens
Layout: Evarien Tuitert

In dit nummer:

Van het bestuur 2
De winterslaap van de nachtvlinder 3
Gezocht: Hoornaar in winterslaap 4
Kiwimasker 4
Rust en Vreugde op TV 4
Pissebedden pissen niet 4
Bescherming 5
Interview met Bert Poortman 6
Buurman weet alles 7
Zuurpruim 8

Agenda

Wilgen knotten
Tot nader order uitgesteld!

Pioberaad +verenigingswerk
21 maart

Pio Tuincafé Kiemen kweken
22 maart

Rust en vreugd op TV
26 maart

ALV
11 april

Pio Tuincafé Klachtenvrij tuinieren + verenigings-werk
18 april

KOM JE OOK?

Alle nieuwsbrieven zijn te lezen op de website van de Pioniers: www.depioniers.nl

VAN DE REDACTIE

Het nieuwe jaar is begonnen, de sneeuw is gesmolten. Wat was het mooi wit en sprookjesachtig winters op ons tuinenpark.

Een vol en zinderend jubileumjaar is voorbij. Er waren veel goedbezochte activiteiten en we kregen een leuk cadeau; een tas, honing, een kaars en een jubileumnieuwsbrief. Veel Pioniers verzamelden zich voor een heerlijke rijsttafel op het plein. In november zaten we bij elkaar met mensen die als kind al op ons tuinenpark rondliepen, de verhalen van vroeger, herinneringen uit het verleden. Het jaar werd afgesloten met een grootse lichtjestocht die aan het uitgroeien is tot een buurtbelevenis. Op naar de toekomst waarin we weer van alles gaan creëren met elkaar.
De eerste prioriteit is het voortbestaan van ons park. Heel concreet gaat dat om bestuursleden. Mensen die het overzicht bewaren zodat de commissies hun werk kunnen doen en iemand die op geld gaat passen en iemand die de mailbox wil gaan beheren. Hieronder een krachtige oproep van Caroline. Geen bestuur, geen Pioniers.

In deze nieuwsbrief verder aandacht voor winterslapende nachtvlinders en hoornaars, de Sleedoorn. En over liefde tussen planten. Jawel. Planten beschermen elkaar.
Bert vertelt enthousiast over zijn timmerklussen op ons park en hoe fijn het is om samen te werken.

Evelien Pullens

VAN HET BESTUUR

Samen sterk het nieuwe jaar in: oproep voor bestuursleden

Met de start van het nieuwe jaar kijken we vooruit naar alles wat ATV De Pioniers zo bijzonder maakt: een bloeiend tuinenpark midden in Utrecht, gedragen door betrokken leden, een rijke biodiversiteit en een sterke gemeenschap. Al sinds de jaren dertig werken wij samen aan tuinieren, natuurbeleving en een park dat openstaat voor buurt en stad.

Onze missie is om een actieve en informatieve tuinvereniging te zijn waar duurzaamheid, gemeenschapsvorming, inclusiviteit en educatie centraal staan. We organiseren activiteiten, onderhouden gezamenlijke projecten en zorgen ervoor dat ons park een plek is waar iedereen welkom is. Dat vraagt om inzet — niet alleen in de tuinen, maar ook in de organisatie van de vereniging.

Het bestuur heeft versterking nodig

Op dit moment staat het bestuur voor een belangrijke uitdaging. Per **11 april** bestaat het bestuur nog uit **twee** leden, terwijl onze statuten uitgaan van **minimaal vijf** bestuursleden. Wat gebeurt er als er geen nieuwe bestuursleden komen? De gevolgen kunnen we vooralsnog niet overzien. We hopen dat het niet zover komt. Daarom zijn we dringend op zoek naar nieuwe mensen die samen met ons de schouders eronder willen zetten.

We zoeken:

Een secretaris

Als secretaris ben je de spil in de communicatie. Je verzorgt de agenda en notulen van vergaderingen, houdt overzicht op lopende zaken en bent (samen met anderen) een aanspreekpunt voor leden en externe partijen. Inzicht en ervaring met digitale zaken zou erg handig zijn. De secretaris positie zou ook in duo-schap gedaan kunnen worden.

Een penningmeester

De penningmeester beheert de financiën van de vereniging. Denk aan het bijhouden van inkomsten en uitgaven, het opstellen van de begroting en het meedenken over financiële keuzes. We werken met het systeem e-Boekhouden dat heel veel administratieve functies in zich heeft. Je hoeft geen financieel expert te zijn — zorgvuldigheid en interesse zijn het belangrijkst. De huidige penningmeester heeft een uitgebreide beschrijving gemaakt van de werkzaamheden en verantwoordelijkheden.

Algemene bestuursleden

Als algemeen bestuurslid denk je mee over beleid en plannen, neem je deel aan vergaderingen en kun je een verbindende rol spelen tussen bestuur, commissies en leden. Afhankelijk van je interesses kun je accenten leggen op bijvoorbeeld duurzaamheid, communicatie of activiteiten. Alles gebaseerd op de visie en de missie van de vereniging (te vinden op de website).

Besturen bij De Pioniers betekent samenwerken in een open en transparante structuur. Je staat er niet alleen voor: commissies en werkgroepen dragen actief bij aan het reilen en zeilen van de vereniging. Bestuurslid zijn is een kans om mee te denken, richting te geven en bij te dragen aan de toekomst van ons tuinenpark en aan een groenere, verbonden stad Utrecht.

Doe mee

Heb jij betrokkenheid bij De Pioniers en wil je je inzetten voor de vereniging? Of wil je eerst meer weten over wat een bestuursfunctie inhoudt? Neem dan vooral contact op of ga het gesprek aan met een van de huidige bestuursleden. Ook als je iemand kent die hier goed bij zou passen: tip diegene gerust.

Samen zorgen we ervoor dat De Pioniers kan blijven groeien en bloeien — nu en in de toekomst.

De winterslaap van de **nachtvlinder**

In mijn tuin ligt er onder de grond een hele mooie grote rups te slapen die hopelijk in de lente gaat ontpoppen tot een nachtvlinder.

Rups van de Liguster Pijlstaart

Op een zonnige dag in september kwam ik die prachtige rups tegen op een struik in mijn tuin. Hij had al een paar blaadjes opgepeuzeld. Na even zoeken in Obsidentify bleek het de rups te zijn van de grootste nachtvlinder die er bestaat, de Liguster Pijlstaart. Ik was opgetogen, want tijdens de vlindernacht had ik net ontdekt hoeveel bijzondere nachtvlinders er bestaan.

Dit zeiden de vlinderexperts over mijn vondst:
Ik zie op de foto's dat de rups op de Fazantenbes zit (Leycesteria formosa). Deze plant staat meestal niet in het rijtje van de waardplanten die voor deze rups genoemd worden. De Fazantenbes hoort bij de plantenfamilie van de Kamperfoelie-achtigen. De rups wordt wel vaker gezien op andere soorten uit deze plantenfamilie: vlier, sneeuwbes, sneeuwbal. Leuk detail dus aan je waarneming dat de rups ook andere, minder bekende, waardplanten bezoekt. De rups zal over enige tijd in de bodem kruipen en daar overwinteren als pop. Volgend jaar vliegt de vlinder uit, vanaf eind mei.

Vlindernacht

Nachtvlinderexperts Theo en Ben ken ik van de vlindernacht op 22 augustus. We begonnen die avond met een groepje van 13 mensen bij zonsondergang in de beleeftuin. Theo en Ben vertelden eerst iets over de nachtvlinders. In totaal zijn er meer dan 2000 soorten nachtvlinders die meewerken aan het ecosysteem en bevruchting van planten. Daarna schaarden we ons rondom een wit doek om af te wachten welke vlinders zich op de Pioniers zouden laten zien. Die avond hebben we 23 verschillende nachtvlinders kunnen waarnemen.

Waard- en Drachtplanten

Wij Pioniers kunnen er voor zorgen dat er genoeg waard- en drachtplanten groeien als voedsel en nestplaats voor de vlinders. Waardplanten zijn de planten waarop de vlinders hun eitjes leggen zoals klaver, brandnetel of wilgen. Dus wil je vlinders helpen, dan zul je naast je mooie vlinderstruik toch ook waardplanten moeten zetten. Drachtplanten leveren nectar en voedsel aan bestuivers, dus de bijen, vliegen, hommels en vlinders!

Evelien Pullens

Vlindernacht bij de Pioniers, 22 augustus 2025

Macro-soorten:

1	Donker klaverblaadje	Macaria alternata	1
2	Dromedaris	Notodonta dromedarius	1
3	Essengouduil	Atethmia centrago	2
4	Gamma-uil	Autographa gamma	1
5	Geoogde bandspanner	Xanthorhoe montanata	1
6	Gestreepte goudspanner	Camptogramma bilineata	1
7	Gewone velduil	Agrostis segetum	1
8	Huismoeder	Noctua pronuba	1
9	Oranje wortelboorder	Triodia sylvina	1
10	Piramidevlinder	Amphipyra pyrmidea	1
11	Puta-uil	Agrotis puta	1
12	Vierbandspanner	Xanthorhoe ferrugata	1
13	Zuidelijke stofuil	Hoplodrina ambigua	1
14	Zwarte-C-uil	Xestia c-nigrum	1
15	Zwartkamdwergspanner	Gymnoscelis rufifasciata	1
16	Zwartvlekdwergspanner	Eupithecia centaureata	2

Micro-soorten:

1	Blauwe distelbladroller	Neocochylis dubitana	3
2	Blauwooggrasmot	Agriphila straminella	1
3	Kaardebolbladroller/Scherpe kuifbladroller *	Endothenia gentianaeana/marginana	2
4	Oranje kruidenmot	Udea ferrugalis	2
5	Satijnvleugelsikkelmot	Borkhausenia nefrax	3
6	Parelmoermot	Pleuroptya ruralis	2
7	Vogelkersstippelmot	Yponomeuta evonymella	1
8	Vuurmot	Carcina quercana	2

* niet op veldkenmerken te onderscheiden

Bijvangsten:

1	Bleke schietmot	Limnephilus flavicornis	2
2	Gewone tweevleugel	Cloeon dipterum	2
3	Roodpootwants	Pentatoma rufipes	2
4	Tweevlekkig Aziatisch lieveheersbeestje	Harmonia axyridis spec.	2

Voorkomen in Nederland:

zeer algemeen	1	vrij zeldzaam	4
algemeen	2	zeldzaam	5
vrij algemeen	3	zeer zeldzaam	6

Gezien op 22 augustus bij de Pioniers

Gezocht: Hoornaar in winterslaap

Hebben jullie op het bord in de hal een opgeprikt groot insect zien hangen? Dat is een Aziatische hoornaar die Hassan slapend heeft aangetroffen in zijn houtstapel. Deze bevruchte Aziatische hoornaar-koningin lag in winterslaap. Als jij er ook één tegenkomt in een houtstapel of rommelhoekje, wil je haar dan doodmaken? Dat scheelt straks een nest met 3000-5000 Aziatische hoornaars. Ze eten te veel bijen en andere insecten op. Die hebben we nodig voor de bestuiving.

Kiwi-masker

Hebben jullie gelezen op de Piodeelt-app dat we de kiwi's uit de tuin van Bibi mogen plukken. Het zijn er heel veel. Maar ja, de vorst is er overheen gegaan en daardoor zijn ze zacht geworden. Niet meer zo lekker om te eten. Maar wist je dat je er een kiwimasker van kan maken wat verkwikkend is voor de huid en boordevol vitamines zit.

Hoe maak je het?

Pluk een emmertje kiwi's, lepel ze uit. Pureer de kiwi, voeg wat Pioniershoning toe. Eventueel verstevigen met wat gelatine. Smeer op je gezicht. Even laten intrekken en dan afspoelen.

Rust en vreugde op TV

Heb je bij een draaidag van een afstandje staan kijken? Komt je eigen tuinhuisje voorbij? Heb je de voorpremière in ons verenigingsgebouw nog niet gezien? Vanaf 8 maart is de serie Rust en Vreugd wekelijks op de televisie en kun je zien wat het uiteindelijk geworden is.

Leuke feitjes

Woensdag 21 augustus 2024 was de eerste draaidag. Daarna volgden 37 draaidagen in 9 verschillende tuinhuisjes.
Er speelden: 24 acteurs, 104 figuranten, 4 honden, waarvan 1 nep en 2 x dezelfde (Wodan).
60 kabouters, waarvan 15 verbrand.
Op 24 okt 2024 was de laatste draaidag.

Pissebedden pissen niet

Til een steen op en je ziet deze kleine beestjes wegkruipen op zoek naar schaduw, ook in jouw tuin. Wat weten we eigenlijk van pissebedden?

Pissebedden zijn oorspronkelijk zeedieren, afstammende van de kreeftsoortigen. Ze zijn naar land verhuisd, maar hebben hun kieuwen behouden. Die zien er uit als een soort poten, maar zijn ook in staat zuurstof op te nemen. De kieuwen moeten altijd vochtig blijven, anders werken ze niet. Pissebedden overleven alleen in een donkere vochtige omgeving. Pissebedden hebben een pantser. Dat beschermt ze, maar behoedt ze ook voor uitdroging. Pissebedden hoeven nooit te plassen. Ze moeten juist vochtig blijven, verdroging is hun grootste vijand! Afvalstoffen ademen ze uit via hun pantser. Ook lekker met veel bij elkaar zitten helpt mee om vochtig te blijven. Na de paring vervellen de vrouwtjes waardoor er een buidel wordt gevormd, waarin de eitjes worden gelegd. De jongen blijven, als ze uit de eitjes gekropen zijn, in een broedbuidel tegen de huid van het vrouwtje zitten tot ze een aantal keren verveld zijn. De pissebed leeft van plantaardig materiaal, zoals rottend hout en bladeren. Het zijn dus goede opruimers. Ze eten trouwens ook eitjes van spinnen en mieren. Op hun beurt worden ze opgegeten door spinnen en amfibieën.
Je hebt veel verschillende soorten bijvoorbeeld de ruwe pissebed, de rolpissebed, opomospissebed en de kelderpissebed. En ook de mierenpissebed, die in symbiose leeft met de zwarte wegmier.

Bescherming

’t Was druk, vorig jaar. Van alles te doen; de tuin kwam op de tweede of derde plaats. Bovendien was het droog.

Van de huislook bovenop het rotstuintje was niets meer over, behalve één klein uitgedroogd los bolletje. Ik drukte het een beetje in de aarde en liet het. Voor de rest werd het aan zichzelf overgelaten.

Na maanden had het wit vetmuur (Sedum album) zich wel heel erg uitgebreid. Het werd tijd die een beetje in toom te houden, want het begon er eentonig uit te zien. Toen ik hele plakkaten wegnam, bleek hij zich over dat ene kleine bolletje huislook heen gebogen te hebben. En onder al die stengels van dat vetmuur was het relatief vochtig, waardoor de huislook weer had kunnen wortelen. Zij was niet verdrukt, maar beschermd.
En dat bleef. Weken achter elkaar. Alsof de planten rondom... het huislookje in de gaten hielden, lichtjes over haar heen bogen. Ook in die verzengend hete dagen, begin juli, toen het zelfs te heet was om naar de tuin te gaan, overleefde ze.
Het wit vetmuur leek een arm beschermend om haar heen te leggen en werkte als parasol, evenals een andere sedum, met donker blad, waarvan ik de naam niet ken. Het was alsof ze op haar letten, tot zij op eigen kracht verder kon. – Later zag ik iets soortgelijks bij een stekje dat ik aan het opkweken was en waar de kattenstaart vriendelijk overheen boog. Gewoon een stekje in een potje op een tafeltje. –
Dat is er dus ook.

Laatst was ik weer even op de tuin, na de vorst en de sneeuw van afgelopen januari. Ik voelde voorzichtig aan de huislook of zij nog verankerd was. En dat is ze. Ze staat stevig in de grond.
Zij zal het wel redden.

Judith Schuil

INTERVIEW

Bert Poortman, Tuin 23

Lievelingsmoment:
Na een flinke klus uitrusten in de tuin als het zonnetje schijnt. Of nog leuker, met z'n allen soep eten na een werkzaterdag.

Lievelingsplant:
Rode biet. Zo lekker, gekookte bietjes uit eigen tuin.

Vrijwilligerswerk is werken met je hart

Ik spreek Bert op zaterdagmiddag in het verenigingsgebouw, waar Jos en Yol hun feest aan het voorbereiden zijn. Bert kijkt tevreden rond in de verbouwde kantine, waar hij behoorlijk 'mee geklust' heeft, zoals hij dat zelf noemt. Timmerwerk vooral; de planken in de keuken, afwerking van het plafond en allerlei andere dingen. "Heerlijk, zweet op je rug, iets maken," zegt Bert stralend. "Dan hoef je niet naar de sportschool. In het gewone leven doe ik al genoeg met mijn hoofd. Hier op de tuin wil ik praktische klussen doen, mijn hart laten werken. Ha ha, mooi gezegd eigenlijk. Vrijwilligerswerk moet je met je hart doen." Ook het nieuwe dak van de bijenstal heeft hij gemaakt, samen met Renz en Jos. De zaterdag dat ze aan de slag gingen, was ons tuinenpark verpakt in een dikke laag sneeuw. Daar lieten ze zich niet door weerhouden. "Het was prachtig," verzucht Bert.

Een ZandDrent

"Wij nemen nooit een tuin," zeiden Bert en zijn vrouw Lineke ooit tegen elkaar. "Nooit meer maaien!" Bert heeft te vaak vroeger thuis het gras moeten maaien. Hij had er een hekel aan. En dus wonen Bert en Lineke al 34 jaar op een bovenwoning in de binnenstad van Utrecht.
Maar toen ze noodgedwongen de tuin van zijn ouders moesten gaan onderhouden en daar een moestuin aanlegden, begon het tuinieren te kriebelen. "Wij kwamen één keer in de vier weken bij mijn ouders en werkten dan heel hard in de tuin. Dat was genoeg. Een tuin hoeft dus niet zoveel tijd te kosten, maar je moet wel grondig te werk gaan," vertelt Bert. Toen het ouderlijk huis verkocht moest worden, ontdekten ze de Pioniers. Vijf jaar later konden ze de tuin van Sandra overnemen. Een fijne tuin, waar niet zo veel aan hoefde te gebeuren. Toch hebben ze de indeling wat veranderd; een groter stuk moestuin aangelegd en een bloemenheuvel gebouwd. "Ik ben een ZandDrent," lacht Bert "Kleigrond is mij vreemd, Maar ik leer al doende." Met 30 kruiwagens zand uit de bakken van Joop en Ineke, nu van Henry en Maaike, heeft hij de kleigrond gemengd.

> **"Ik ben een ZandDrent. Kleigrond is mij vreemd, maar ik leer al doend"**

Daarop verbouwen Bert en Lieneke palmkool, pronkbonen, rode biet, boerenkool en snijbiet. "Volgend jaar ook sperziebonen! De artisjok hebben we niet opgegeten, want de bloem is zo mooi."

Samen genieten

Bert is historicus, geeft rondleidingen en schrijft boeken. Ook in Utrecht graaft hij graag in de geschiedenis. Hij heeft bijvoorbeeld ontdekt dat het oudste tuinenpark van Utrecht (vanaf 1820) aangelegd is op het terrein waar nu het Jaarbeursplein is. "Ik ben altijd aan het lezen of zit achter de computer. Daarom wil ik bij de Pioniers met mijn handen werken. Dat was ook zo leuk met het klussen aan de kantine. We hadden een enorm goede samenwerking met elkaar. Het werken aan iets, maakt dat je het deelt. Het is niet iets van jou, maar het is van ons. Op werkzaterdagen ervaar ik dat ook; de diversiteit van mensen, iedereen heeft ergens aan gewerkt, allemaal anders. Dat gezamenlijke. Ik houd daar wel van. Samen genieten."

Buurman **weet alles**

Hallo buurman,
Fijn om u weer te zien. In de winter komt dat niet vaak voor. Al die sneeuw. Het enige wat ik er leuk aan vindt, is dat je de voetstapjes van de dieren zo goed kan zien. Vogels in mijn tuin en een ander dier met kleine pootjes. Maar verder verveel ik me.
Buurvrouw

Nou buurvrouw,
Het mag dan nog winter lijken, met koude handen en natte schoenen en mooie sneeuwlandschappen, maar vergis je niet: de tuin is al wakker. Vandaar een korte planning voor het nieuwe tuinseizoen en wat je daarin kan doen:

Februari
Nog geen groei-explosie, maar wél actie. Snoei fruitbomen en struiken zolang het niet vriest. Controleer je gereedschap (ja, ook die botte snoeischaar) en begin alvast met het plannen van je moestuin. Dromen mag, zaaien nog even niet... behalve binnenshuis.

Maart
De lente klopt op de deur en soms trapt ze 'm zelfs in. Tijd om de grond los te maken, compost te verspreiden en de eerste zaadjes voor te zaaien. Let op: één zonnige dag maakt nog geen voorjaar. Bescherm jonge plantjes tegen nachtvorst, hoe enthousiast je ook bent.

April
Nu wordt het menens. Zaaien kan buiten, onkruid groeit harder dan je lief is en slakken melden zich weer aan zonder uitnodiging. Regelmaat is het toverwoord: liever elke week een uurtje dan straks een heel weekend vloeken.

Mei
Alles groeit, bloeit en vraagt aandacht. Uitplanten, bijmesten, water geven (maar niet overdrijven!) en vooral: genieten. Ga af en toe even zitten in plaats van doen. De tuin is geen wedstrijd – behalve misschien tegen de buurman.

Zuurpruim

Goeiedag, mijn naam is sleedoorn. In het latijn heet ik Prunus spinosa (doornige pruim). Geef mij maar geen hand want dat ga je niet prettig vinden. Ik zit namelijk vol doorns; eigenlijk heel scherp gepunte takjes.

Je ziet, ik lijk wel wat op veel van mijn familieleden: de rozen. Ook mijn kleine witte, vijftalige bloempjes zijn een soort mini-roosjes.
Aan het einde van de winter vrolijk ik het landschap op met hagen vol witte waas. Soms al eind februari. Op de Pioniers bijvoorbeeld bij de speeltuin. Insecten vinden dat echt top, want veel bloeit er dan nog niet. Vroege bijen, hommels, vlinders, vliegen; ze weten mij wel te vinden.
Jullie mensen hebben mij ook al snel als vriend in de armen gesloten, ondanks of dankzij mijn stekelige karakter. In dichte vlechthagen houd ik jullie vee op zijn plaats, dat doe ik samen met broer meidoorn en nog wat andere vrienden. Het dichte takkenstelsel van hagen vol doornen is onneembaar. Het is dat jullie mij klein houden met al dat gesnoei, maar ik kan wel 6 meter worden, echt waar.
En dan... mijn blauw berijpte pruimpjes in de herfst. Niet te prúi-men!! Die zitten zó vol tanine dat je mond ervan dichttrekt. In Groningen noemen ze mij daarom 'trekkebekken'. Maar toch, je kunt met alcohol en suiker een heerlijke slivovitsj van mij maken (daar is ie weer: sli of slee, het oeroude woord voor pruim). Uiteindelijk hebben jullie uit mij een smakelijk pruim weten te kruisen, zoals Opal of Reine Claude.

> **"Ik geef nectar, stuifmeel en eetbaar blad aan veel soorten insecten"**

Waar ik nog meer goed voor ben? Ik geef nectar, stuifmeel en eetbaar blad aan veel soorten insecten. En lijsterachtigen lusten mijn bessen. Vogels bied ik bescherming met mijn dichte, doornige takkenstelsel, waartussen ze veilig schuilen of een nest bouwen. En de overrijpe, gevallen pruimpjes worden met smaak gegeten door zoogdieren zoals de egel.

was getekend,
sleedoorn